

Fremtidsbilder for diakoner, sykepleiere og sosionomer - konsekvenser for utdanning:

- Hvor er høgskoleansattes engasjement når dører stenges og den sosiale omsorg politianmeldes?

- Selv personer i akutte nødsituasjoner kan risikere å møte stengte dører til sosialkontoret. Sosialkontoret er politianmeldt for å bryte loven om sosialomsorg. Hva skjer på sosialhøgskolen i kjølvannet av slike saker?

Bente Puntervoll Bø stilte som en av innlederne spørsmålet på stabskurset for Diakonhjemmets høgskolesenter i november. Svaret var: Ingen ting! Også Kari Stray Nordberg og Gudny Fløttum var opptatt av det personlige engasjement hos henholdsvis diakonen og sykepleieren.

Diakonens personlige egenskaper

- De personlige egenskapene vil komme mer i fokus. Framfor å være opptatt av sosionomrollen eller sykepleierrollen i diakonrollen, vil man bli mer opptatt av personen i diakonrollen og de funksjoner vedkommende har uavhengig av grunnutdanning. Diakon Kari Stray Nordberg, lektor ved Diakonhjemmets Teologiske høgskole knyttet sitt fremtidsbilde av diakonen til en sterkere fokusering på gruppens egenart, og at det i samfunnet i dag er langt større åpenhet for religiøsitet og verdibevisshet.

- Personlig engasjement og tro på det de gjør vil bli helt nødvendig og fungere som drivkraft i arbeidet, hevdet hun og henviste til den indre kraft som virker smittende og motiverende i samarbeidet med frivillige. Noe hun mener vil bli en nøkkeloppgave for å kunne svare på de utfordringene man står overfor når mennesker roper på mening og sammenheng for sine liv. Men, hevdet hun, det er varierende i hvor stor grad diakonene er rustet til å møte dette.

En stille diakonal vekkelse

- Det kommer an på hvor godt bearbeidet deres verdigrunnlag er og hvor godt integrert troen er i det faglige arbeidet. Dessuten tror jeg tilknytningen til menighetsfellesskapet vil spille en rolle for soknediakonene, som har sitt utgangspunkt i sendelsen fra menigheten.

Kari Stray Nordberg mener det går en stille diakonal vekkelsens vind over landet, og spør om Diakonhjemmets Høgskolesenter er rustet til å møte denne med de krav det stiller til utdanningen av diakonikandidatene.

Troskap mot indre forpliktelse i sykepleien

Verdi og moral er ved siden av forskning og erfaring grunnlaget for sykepleiefaget mener lektor Gudny Fløttum ved Diakonhjemmets sykepleierhøgskole. Også hun var i sitt fremtidsbilde opptatt av sykepleierens personlige egenskaper.

- Den fremtidige sykepleier er kompetent. I det ligger det faglig kyndighet og kunnskaper inkludert

etisk refleksjon. Det ligger ansvarlighet og vilje til handling, og troskap mot en indre forpliktelse. Og det innebærer et personlig engasjement. At sykepleierens person blir synlig. At jeg som sykepleier føler med og bryr meg om de menneskene jeg skal gi omsorg.

Gudny Fløttum tegnet et bilde av et fag opptatt av kvalitetssikring, kunnskap og teknologi i et samfunn hvor sosiale nettverk svekkes og kommunehelsetjenesten blir grunnpilaren.

Foruten internasjonalisering, et stadig sterkere flerkulturelt samfunn og informasjonsteknologi vil faget etter hennes mening påvirkes av det sykdomspanorama vi ser konturene av. En stadig reduksjon av infeksjonssykdommene, med unntak av AIDS. Hjerne- og karsykdommene vil fortsatt øke og antall krefttilfeller stige med 23% de neste 10 år. Sykdommer påvirket av alkoholkonsum, sex og kostvaner. Vi må trolig også fortsatt bruke minst 20 milliarder kroner årlig til reparasjon etter ulykker.

SAM - sykdommene utfordrer til tverrfaglighet

- De såkalte SAM-sykdommene knyttet til Samfunn, Samliv og Samhold vil bli en stor utfordring. De representerer hele bredden fra mistriksel til selvmord og gir seg utslag i økende privat vold, incest, mishandling og voldtekt. Problemer som utfordrer til samarbeid på tvers av etater og fag med en helt annen styrke enn vi til nå har sett. Fløttum ser på sitt eget fag som helt sentralt i dette. □

- Jeg vil våge å påstå at sykepleie er den viktigste komponent for å få en funksjonell helsetjeneste. I det ligger det en stor utfordring. Vi ved Diakonhjemmet må aktivt bidra til å utforme den sykepleietjenesten som befolkningen har behov for, sier Gudny Fløttum som i likhet med Bente Puntervoll Bø vil utdanne generalister, som vet nok i dybden om selve faget til å kunne anvende det kreativt i et samfunn som skifter med rekordfart. Kompetente, fleksible og personlig engasjerte generalister.

Sosionomer med vilje til etisk handling

- Jeg ønsker meg mer synlige sosionomer, som spiller en aktiv rolle i samfunnsdebatten. Det er viktig at studentene lærer å analysere maktapparatet, se konfliktlinjer og tenke strategisk. Dette er viktig for å fremme de verdier yrkesgruppen står for og unngå å bli manipulert, sa Bente Puntervoll Bø, høgskolelektor ved Diakonhjemmets sosialhøgskole, som også ønsket seg uredde sosionomer med vilje til etisk handling.

- Jeg ønsker meg uredde sosionomer som er mindre lojale overfor institusjonene enn klientene, i de tilfellene dette blir motsetningsfullt. Protest, varskorop og synliggjøring av konsekvenser for dem som blir berørt, burde være en del av yrkesrollen når f.eks. budsjettkutt fjerner de mest nødvendige ytelsene til allerede utsatte grupper.

- Indignasjon og opprør over urett må kanaliseres i handling på etiske premisser. Derfor ønsker jeg meg en styrking av rettighetstenkningen.

Et hardere, mer polarisert samfunn

Bente Puntervoll Bø tegnet et bilde av en samfunnsutvikling preget av større polarisering. Motsetninger mellom vinnerne som bare blir mer og mer velstående og en økende gruppe med økonomiske problemer. Rasistiske grupper vil stå frem mer synlig og vekke motreaksjoner, politiets brutalitet vil øke for å opprettholde ro og orden. Arbeidsledighet og ensomhet vil øke og stadig flere blir avhengig av sosialhjelp. Den store gruppen av eldre vil trenge pleie, men

også aktivitetstilbud og medinnflytelse.

- De sosiale og helsemessige konsekvenser som dette får for den delen av befolkningen som ikke er mobil og konkurransedyktig, burde være et tema som sosialhøgskolen engasjerte seg i. Disse gruppene vil være sosionomenes klienter om ti år. Men utdanningsinstitusjonene diskuterer i liten grad hvilke konsekvenser denne utviklingen skal få for innholdet i utdanningen, sa Bente Puntervoll Bø.

Hvor er høgskolens engasjement?

- Hvor er høgskoleansattes engasjement når dører stenges og den sosiale omsorg politianmeldes? På grunn av stor mengde sosialhjelpsaker, som hopper seg opp på kontorpultene, ser personalet ingen annen utvei enn å stenge kontoret for klientene. Selv personer i akutte nødssituasjoner kan risikere å møte stengte dører til sosialkontoret. Sosialkontor er blitt politianmeldt for å bryte loven om sosial omsorg. Hva skjer på sosialhøgskolen i kjølvannet av slike saker?

- Ingen ting! Bente Puntervoll Bø pekte også på den funksjonstømming sosialkontorene har vært utsatt for. De kurative oppgaver og familiearbeidet er overlatt andre. Sosialkontoret sitter igjen med de saker de har fått mest kritikk for; økonomiske saker og barnevern. Hun tegnet et bilde av undervisningsmiljø som ikke en gang lar seg engasjere av at Barneombudet anmelder flere sosialkontor for brudd på Barnevernsloven.

- Personlig tror jeg vi har et mye mer reflektert forhold til den pedagogiske formen enn det faglige innholdet i undervisningen.

Sosialpolitikk oppdatering og refleksjon

- Det er ikke nok å invitere en gjesteforeleser. Lærerstaben som sådan må sette seg inn i problemer som i så sterk grad dreier seg om selve utøvelsen av sosialt arbeid, og vurdere konsekvenser for undervisningen. Puntervoll Bø hevdet at studie-planene har en tendens til å være blåkopi av forrige studieår og at de i liten grad avspeiler de endrede arbeidssitua-

sjoner man utdanner til.

- En større opptatthet og refleksjon over det som skjer på det sosialpolitiske felt og stillingstaken til hvilke konsekvenser det bør få for utdanningen, anser jeg som nødvendig for at skolen skal bli i stand til å forberede studentene på den virkeligheten de skal ut og jobbe i.

Fra fiende til advokat

Dagens bilde av sosionomen som klientens fiende, som bak en låst dør eller alt for høye stabler av saksmapper ikke gir hjelp, selv i en helt akutt situasjon, bør avløses av sosionomen som advokat for de svake. En generalist i dybden med evne til analyse og kritisk tenkning.

- Sosionomer må se det som en etisk forpliktelse å dokumentere urett. I 90 årene vil det bli stadig viktigere å synliggjøre klientgruppers uakseptable livssituasjon, dokumentere behov og mangler. Sosionomer må kunne konfrontere kommunal og statlig forvaltning. Taushetspliktregler og institusjonslojalitet må ikke bli en unnskyldning for å si fra om og protestere på uverdige forhold.

Etisk refleksjon

Bente Puntervoll Bø tror at de fremtidige sosionomer vil være partsrepresentanter som advokater for ulike interessegrupper. Fremtiden vil føre til en mer teoretisk krevende utdanning med større krav til både lærere og studenter.

- I den fremtidige sosionomutdannelsen bør etisk refleksjon få en sentral plass. Vi må se kritisk på lærestoff, arbeidsmetoder og sosialpolitiske utspill for å kunne identifisere underliggende verdivalg, sa hun.